

Keskusrikospoliisi

**RAHANPESUN SELVITTELYKESKUKSEN
VUOSIKERTOMUS 2009**

SISÄLLYS

1 RAHANPESUN TORJUNTA -----	3
1.1 Yleistä -----	3
1.2 Uusi rahanpesulaki-----	5
1.3 Rahanpesun selvittelykeskus -----	6
1.4 Rahanpesun selvittelykeskuksen kansainvälinen yhteistyö -----	7
2 RAHANPESUN SELVITTELYKESKUKSEN VASTAANOTTAMAT ILMOITUKSET EPÄILYTTÄVISTÄ LIIKETOIMISTA -----	8
3 RAHANPESUILMOITUKSET -----	9
3.1 Ilmoittajatahot -----	9
3.2 Epäilyttävät liiketoimet rahanpesuilmoituksissa-----	10
3.3 Rahanpesuilmoituksiin sisältyvien varojen määrä-----	11
3.4 Varojen siirrot Suomen rajan yli-----	11
3.5 Rahanpesuilmoituksiin sisältyvien luonnollisten ja oikeushenkilöiden lähtöalueet-----	12
3.6 Liiketoimen tila rahapesuilmoitusta tehtäessä-----	13
3.7 Määräykset liiketoimen keskeyttämisestä ja muut turvaamistoimet -----	14
4 ESITUTKINTAAN SIIRRETYT ILMOITUKSET -----	15
4.1 Rikosilmoitusjärjestelmään kirjatut rikokset -----	15
4.2 Esitutkintaan siirretyt ilmoitukset lääneittäin tai yksiköittäin vuonna 2007- 2009-----	17
4.3 Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä-----	17
5 TERRORISMIN RAHOITUKSEN TORJUNTA -----	18
5.1 Yleistä terrorismin rahoituksen torjunnasta -----	18
5.2 Rahanpesun selvittelykeskuksen rooli terrorismin rahoituksen torjunnassa -----	18
5.3 Terrorismin rahoittamista koskevien ilmoitusten kansainväliset liitynnät -----	19

Keskusrikospoliisi
Rahanpesun selvittelykeskus
Jokiniemenkuja 4, PL 285
01301 Vantaa
P. 071 878 0141
Faksi 071 878 6811
www.rahampesu.fi

1 RAHANPESUN TORJUNTA

1.1 Yleistä

Vuoden 2009 aikana selvittelykeskuksen painopistealueina olivat edellisen vuoden tapaan analyysitoiminnan ja rahanpesurekisterin kehittäminen sekä ilmoitusten vastaanottoon liittyvien menetelmien kehittäminen. Ilmoitusten vastaanottoon liittyviä asioita kehitettiin tiiviissä yhteistyössä ilmoitusvelvollisten kanssa. Ilmoitusvelvollisten kouluttamista jatkettiin edelleen merkittävässä määrin. Koulutuksen sisältönä oli erityisesti uusi rahanpesulaki.

Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta sekä rikoshyödyn poisottamisen tehostaminen ovat olleet viime vuosien keskeisiä painopistealueita poliisitoiminnassa. Rikoshyödyn poisottamisen on nähty olevan tehokas keino etenkin talousrikosten torjunnassa. Rahanpesun selvittelykeskus osallistuu rikoshyödyn poisottamiseen tähtäävään toimintaan tutkimalla rahanpesulaissa määritellyiltä toimialoilta vastaanottamiaan ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista.

Selvittelykeskus kirjasi vuonna 2009 yhteensä 27836 ilmoitusta epäilyttävistä liiketoimista. Näistä ilmoituksista 27781 koski rahanpesua ja 55 terrorismin rahoittamista. Vastaanotettujen ilmoitusten määrä on voimakkaasti kasvanut viimeisten vuosien aikana ja tämän suuntauksen odotetaan jatkuvan vielä seuraavienkin vuosien aikana. Ilmoitusmäärien kasvu johtuu pääosin tehostuneesta koulutuksesta ja ilmoitusvelvollisten kasvavasta ilmoitusaktiivisuudesta. Selvittelykeskus on ottanut vastaan terrorismin rahoitusta koskevia ilmoituksia vastaan vuodesta 2003 lukien. Pääasiassa ilmoitukset koskevat YK:n finanssipakotteiden kohteena olevia henkilöitä. Uusien pakotteiden kohteeksi tulevien henkilöiden tai yhteisöjen määrä on vähentynyt.

Selvittelykeskukselle on määritelty rahanpesulaissa erityiset toimivaltuudet, joiden avulla se voi ryhtyä selvittämään ja tutkimaan vastaanottamiaan ilmoituksia, vaikka asiassa ei ole vielä perusteita esitutkinnan aloittamiselle. Eräs tällainen erityinen toimivaltuus on oikeus keskeyttää liiketoimen kohteena olevien varojen siirto. Toimintavuoden 2009 aikana selvittelykeskus antoi yhteensä 11 liiketoimen keskeyttämismääräystä, joiden yhteenlaskettu arvo oli 1.870.137 euroa. Niiden avulla saatiin rikoshyötyä viranomaisten haltuun yhteensä 1.372.290 euron arvosta. Esitutkintaa suorittaessaan selvittelykeskus voi luonnollisesti käyttää myös pakkokeinolakiin perustuvia turvaamistoimia. Näiden avulla yksikkö sai viranomaisten haltuun rikoshyötyä 11.770.000 euroa.

Selvittelykeskus siirsi vuoden 2009 aikana esitutkintaan 2702 ilmoitusta eli 9,7 prosenttia saapuneista ilmoituksista eli prosentuaalisesti lähes saman verran kuin aikaisempina vuosina, ilmoitusmäärän merkittävästä kasvusta huolimatta.

Yhteistyö kotimaisten ja ulkomaisten viranomaisten sekä ilmoitusvelvollisten kanssa jatkui vuonna 2009 aikaisempien vuosien tapaan tiiviinä. Suomi liittyi alkuvuodesta 2006 niin kutsuttuun FIU.NET -järjestelmään, jonka kautta selvittelykeskus saa suoran, salatun ja välittömän yhteyden muiden EU-maiden ra-

hanpesun selvittelykeskuksiin. Suomi on vuodesta 2007 lukien ollut tässä osittain EU -komission rahoittamassa projektissa yksi kahdeksasta partnerista, jolla on päävastuu järjestelmän kehittämisestä. Suomi jatkaa edelleen partnerina ja osallistuu merkittävällä työpanoksella järjestelmän kehittämiseen.

Loppuvuosi 2009 kului Keskusrikospoliisin uuden organisaation uudistustyössä. Rahanpesun selvittelykeskus on vuodesta 2010 lukien osa uutta Tiedusteluosastoa, johon se toiminnallisesti hyvin sopii, koska rahanpesun selvittelyn tavoitteena on tiedustelun avulla ehkäistä ja selvittää rikoksia. Ilmoitusvelvollisten rooli on tässä työssä merkittävä.

1.2 Uusi rahanpesulaki

Rahanpesun torjunnassa avainasemassa ovat yritykset ja yhteisöt, jotka ovat velvollisia ilmoittamaan epäilyttävistä liiketoimista rahanpesun selvittelykeskukselle. Ilmoitusvelvollisuuden piirissä ovat sellaiset elinkeinonharjoittajat, joilla on normaalin toimintansa puitteissa mahdollisuus havaita rahanpesua tai joita arvellaan voitavan käyttää hyväksi rahanpesussa.

Elokuussa 2008 tuli voimaan uusi laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä, jossa lain soveltamisalaa laajennettiin. Uusiksi ilmoitusvelvollisiksi määriteltiin muun muassa liike- ja ammattitoimintana veroneuvontaa tarjoavat sekä omaisuuden hoito- yrityspalveluiden tuottajat. Samoin ilmoitusvelvollisiksi tulivat kaikki sellaiset liike- ja ammattitoimintana tavaroita myyvät ja välittävät siltä osin kuin maksu vastaanotetaan käteisenä joko yhtenä tai toisiinsa kytkeytyvinä vähintään 15 000 euron suorituksina.

Rahanpesulaki ulotettiin kattamaan myös viranomaisia. Lain 38 §:n mukaisesti tulli-, rajavartio-, vero- ja ulosottoviranomaisen sekä konkurssiasiamiehen on huolehdittava siitä, että niiden toiminnassa kiinnitetään huomiota rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen. Näiden viranomaisten on ilmoitettava rahanpesun selvittelykeskukselle tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmi tulleet epäilyttävät liiketoimet tai terrorismin rahoittamista koskevat epäilyt.

Lakiin tuli uusia säännöksiä asiakkaiden tuntemisesta ja asiakassuhteen jatkuvasta seurannasta. Asiakkaan tuntemiseksi edellytettävien toimien laajuus pohjautuu riskiperusteiseen arviointiin. Tämä tarkoittaa sitä, että ilmoitusvelvollisella ovat riittävät menetelmät, joilla se arvioi toimintaansa ja asiakkaisiinsa liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskit. Kun rahanpesun tai terrorismin rahoituksen riski on tavanomaista suurempi, ilmoitusvelvollisen on tehtävä asiakkaan tuntemista koskevat toimet tehostetusti.

Uuden rahanpesulain mukaisesti maksuliikettä ja valuutanvaihtotoimintaa harjoittavien sekä omaisuudenhoito- ja yrityspalveluita tarjoavien on rekisteröidyttävä Etelä-Suomen lääninhallitukselle. Samoin uuden lain mukaisesti kaikkia ilmoitusvelvollisia valvoo joko toimivaltainen viranomainen tai muu valvomaan asetettu taho.

Uudessa laissa täsmennettiin rahanpesun selvittelykeskuksen toimivaltuuksia, esimerkiksi selvittelykeskukselle annettiin oikeus keskeyttää liiketoimi viiden arkipäivän ajaksi myös ulkomaisen viranomaisen pyynnöstä. Selvittelykeskukselle tuli myös uusia velvollisuuksia eli sen täytyy antaa mahdollisimman ajantasaista tietoa ilmoitusvelvollisille ilmoitusten vaikutuksista. Lisäksi uuteen lakiin tuli säännös rahanpesurekisteristä. Rahanpesurekisterin kehittämistä varten eduskunta on myöntänyt 200.000 euron määrärahan.

1.3 Rahanpesun selvittelykeskus

Rahanpesun selvittelykeskus perustettiin 1.3.1998 osaksi Keskusrikospoliisin organisaatiota. Selvittelykeskuksen tehtävänä on rahanpesulain 34 §:n mukaan

- 1) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen ja selvittäminen;
- 2) viranomaisten välisen yhteistyön edistäminen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnassa;
- 3) yhteistyö ja tietojenvaihto rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä huolehtivien vieraan valtion viranomaisten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa;
- 4) yhteistyö ilmoitusvelvollisten kanssa;
- 5) palautteen antaminen ilmoitusten vaikutuksista;
- 6) tilaston pitäminen ilmoitusten ja tehtyjen liiketoimien keskeytysten lukumäärästä.

Lisäksi selvittelykeskus vastaa osaltaan toimialaansa liittyvien rikosten esitutkinnasta ja syyteharkintaan saattamisesta. Selvittelykeskukselle on määritelty rahanpesulaissa erityiset toimivaltuudet, joiden avulla se voi ryhtyä tutkimaan vastaanottamiaan ilmoituksia, vaikka asiassa ei ole vielä perusteita esitutkinnan aloittamiselle. Rahanpesu- ja poliisilaissa säädettyjen toimivaltuuksien mukaisesti selvittelykeskus voi ilmoitusta tutkiessaan rekisteritarkistusten lisäksi suorittaa kuulusteluja, tarkkailua, teknistä tarkkailua ja valvontaa, televälvontaa, valeostoja ja peitetoimintaa. Lisäksi rahanpesun selvittelykeskuksella on mahdollisuus ainoana poliisiviranomaisena antaa ilmoitusvelvolliselle määräys olla suorittamatta tälle annettua toimeksiantoa viiden arkipäivän ajaksi. Keskeyttämispäätöksistä on tarkemmin luvussa 3.7. Jos asiassa käynnistetään esitutkinta, selvittelykeskus käyttää sille esitutkintaviranomaisena normaalisti kuuluvia toimivaltuuksia. Pääsääntöisesti selvittelykeskus kuitenkin siirtää asian jonkin muun esitutkintaviranomaisen tutkittavaksi. Esitutkintaan siirretyistä ilmoituksista on tarkemmin jäljempänä luvussa 4.

Rahanpesun torjuntaan ja selvittelykeskuksen toimintaan liittyviä määräyksiä ja ohjeistusta on annettu eri tahoilla. Keskeisimpiin säädöksiin löytyvät linkit rahanpesun selvittelykeskuksen sivuilta www.rahanpesu.fi.

Yhteistyö kotimaisten ja ulkomaisten viranomaisten sekä ilmoitusvelvollisten kanssa on rahanpesun selvittelykeskuksen toiminnan painopistealueita. Selvittelykeskus osallistuu ilmoitusvelvollisten kouluttamiseen sekä huolehtii osaltaan ilmoitusvelvollisten kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisestä. Osana ilmoitusvelvollisten ohjeistusta ja koulutusta toimii Rahanpesun selvittelykeskuksen laatima "Rahanpesun torjunnan parhaat käytänteet", jonka uusittu versio löytyy osoitteesta www.rahanpesu.fi.

1.4 Rahanpesun selvittelykeskuksen kansainvälinen yhteistyö

Rahanpesulaissa tarkoitetun, epäilyttävää liiketointa koskevan ilmoituksen selvittäminen edellyttää usein kansainvälistä operatiivista yhteistyötä vieraan valtion rahanpesun torjunnasta vastaavien viranomaisten kanssa.

Joidenkin valtioiden lainsäädäntö edellyttää erityisen kahdenvälisen yhteistyöpöytäkirjan (Memorandum of Understanding) allekirjoittamista operatiivisen yhteistyön tehostamiseksi. Selvittelykeskus on solminut kahdenvälisiä yhteistyöpöytäkirjoja Albanian, Belgian, Bulgarian, Espanjan, Etelä-Korean, Indonesian, Israelin, Kanadan, Latvian, Liettuan, Luxemburgin, Puolan, Ranskan, Romanian, Sveitsin, Venezuelan ja Venäjän rahanpesusta vastaavien viranomaisten kanssa. Lisäksi lukuisia uusia sopimuksia on vireillä.

Operatiivisen yhteistyön lisäksi rahanpesun selvittelykeskus toimii tiiviissä yhteistyössä lukuisten rahanpesun torjunnasta vastaavien kansainvälisten yhteisöjen ja järjestöjen kanssa.

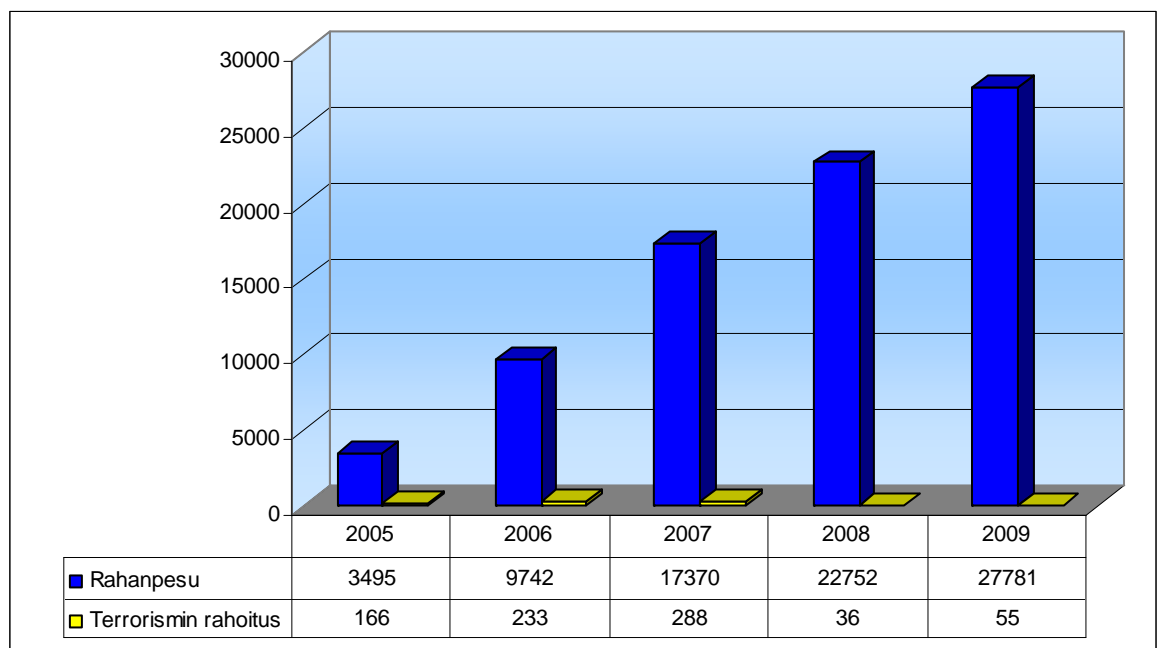
Rahanpesun torjunta perustuu valtaosassa maita rahanpesusta laadittuihin lukuisiin kansainvälisiin sopimuksiin ja muihin instrumentteihin, joissa yksittäisille valtioille asetetaan varsin pitkälle meneviä velvollisuuksia niin rahanpesun ennalta estämisessä, kriminalisoinnissa kuin kansainvälisessä yhteistyössäkin. Linkit Suomen kannalta merkittävimpien rahanpesun torjuntaa koskevien kansainvälisten yhteistyötahojen sekä instrumenttien sivuille löytyy osoitteesta www.rahanpesu.fi.

2 RAHANPESUN SELVITTELYKESKUKSEN VASTAANOTTAMAT ILMOITUKSET EPÄILYTTÄVISTÄ LIIKETOIMISTA

Selvittelykeskus kirjasi vuonna 2009 yhteensä 27836 ilmoitusta epäilyttävistä liiketoimista. Näistä ilmoituksista 27781 koski rahanpesua ja 55 terrorismin rahoittamista. Vastaanotettujen ilmoitusten määrä on voimakkaasti kasvanut viimeisten vuosien aikana ja tämän suuntauksen odotetaan jatkuvan vielä seuraavienkin vuosien aikana. Ilmoitusmäärien kasvu johtuu pääosin ilmoitusvelvollisten kasvavasta ilmoitusaktiivisuudesta.

Kuva 3. Rahanpesun selvittelykeskuksen vastaanottamat ilmoitukset vuosina 2005 – 2009

Rahanpesulain soveltamisala laajennettiin 1.6.2003 lukien käsittämään myös terrorismin rahoituksen torjunta. Terrorismin rahoituksen torjuntaan liittyen rahanpesun selvittelykeskus on kuitenkin jo vuodesta 2001 alkaen kirjannut rahanpesurekisteriin muun muassa YK:n turvallisuusneuvoston pakotepäätöksissä sekä Euroopan Unionin neuvoston asetuksissa mainittuja, terrorismin rahoituksesta epäiltyjä henkilöitä, yhteisöjä ja ryhmiä. Tämän johdosta selvittelykeskuksen vastaanottamat ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista on jaoteltu vuodesta 2001 lähtien niiden luonteen mukaisesti rahanpesua tai terrorismin rahoitusta koskeviin ilmoituksiin.

3 RAHANPESUILMOITUKSET

3.1 Ilmoittajatahot

Rahanpesun selvittelykeskus kirjasi vuoden 2009 aikana yhteensä 27781 rahanpesua koskevaa ilmoitusta eli 5029 kappaletta enemmän kuin vuonna 2008. Valuutanvaihtoa ja -siirtoa sekä pelitoimintaa harjoittavien yhteisöjen ilmoitusmäärät ovat edelleen kasvaneet aikaisempiin vuosiin verrattuna. myös rahoitusyhtiöt ovat aktivoituneet tekemään ilmoituksia.

Muiden ilmoittajatahojen osuus on pysynyt aikaisempien vuosien tasolla.

Taulukko 1. Ilmoittajatahot rahanpesuun liittyvissä ilmoituksissa

ILMOITTAJATAHOT	2007	2008	2009	2009 %
Pankki	723	876	869	3,2
Sijoituspalveluyhtiö	6	6	1	0,0
Rahoitusyhtiö	-	-	22	0,1
Vakuutusyhtiö	35	67	68	0,3
Kiinteistönvälittäjä	5	14	9	0,0
Rahapelitoiminta	3318	4252	5023	18,0
Valuutanvaihtoyhtiö	13042	17225	21543	77,6
Kirjanpito toimisto	-	7	7	0,0
Tilintarkastusyhteisö	5	12	16	0,1
Lakimiehet	4	5	8	0,0
Arvotavarakauppias	2	7	15	0,1
Panttilainaamo	2	-	2	0,0
Kotimainen poliisiviranomainen	154	190	154	0,5
Kotimainen muu viranomainen	57	47	27	0,1
Ulkomainen poliisiviranomainen	2	13	2	0,0
Ulkomainen muu viranomainen	-	20	3	0,0
Muu tietolähde	15	11	12	0,0
YHTEENSÄ	17370	22752	27781	100

3.2 Epäilyttävät liiketoimet rahanpesuilmoituksissa

Epäilyttävät liiketoimet on selvittelykeskuksessa luokiteltu niiden luonteen mukaisesti eri ryhmiin. Luokittelu perustuu ilmoitusvelvollisten ilmoittamiin syihin siitä, minkä asiakkaan tekemän liiketoimen vuoksi ilmoitus tehtiin.

Parin viime vuoden aikana erityisesti valuutanvaihtoon sekä varojen siirtoon ja rahapelitoimintaan liittyvien ilmoitusten määrä on voimakkaasti lisääntynyt. Muutoin ilmoitusten tekemiseen johtaneet ovat pysyneet viimevuotisella tasolla.

Taulukko 2. Epäilyttävät liiketoimet rahanpesuilmoituksissa

EPÄILYTTÄVÄ LIIKETOIMI	2007	2008	2009	2009 %
Tilinavaus	40	29	34	0,1
Käteistalletus	219	245	269	1,1
Käteisnosto	81	161	136	0,5
Kotimainen tilisiirto	104	105	75	0,2
Varojen kierrätys	13	41	60	0,2
Tilisiirto ulkomaille	19	63	41	0,1
Tilisiirto ulkomailta	97	150	124	0,5
Muut pankkituotteet	40	22	42	0,1
Rahoitusyhtiötuotteet	2	1	2	0,0
Valuutanvaihto	1856	1552	3540	12,8
Valuutansiirto	11221	15697	18024	64,9
Sijoitukset	12	13	13	0,1
Vakuutukset	31	61	64	0,2
Panttilaina	2	-	2	0,0
Kiinteistön/asunto-osakkeen kauppa tai vuokraus	150	198	160	0,5
Irtaimen kauppa	13	13	36	0,1
Rahapelit	3315	4247	5014	18,1
Käteisen kuljetus	59	42	37	0,1
Muu epäilyttävä liiketoimi	96	112	108	0,4
YHTEENSÄ	17370	22752	27781	100

3.3 Rahanpesuilmoituksiin sisältyvien varojen määrä

Rahanpesua koskevissa ilmoituksissa mainitaan yleensä liiketoimen luonteen lisäksi myös siihen sisältyvien varojen määrä. Vuonna 2009 varojen määrä oli mainittu kaikkiaan 27623 ilmoituksessa.

Ilmoituksiin sisältyvien liiketoimien arvo oli pääsääntöisesti alle 10.000 euroa. Ainoastaan noin 8 % ilmoituksista käsitti yli 10.000 euron suuruisen liiketoimen ja todella suuria liiketoimia esiintyi alle prosentissa tapauksista.

Taulukko 3. Rahanpesuilmoituksiin sisältyvien varojen määrä

ILMOITUKSIIN SISÄLTYVIEN VAROJEN MÄÄRÄ	2007	2008	2009	2009 %
Alle 10.000 €	15291	20464	25491	92,3
10.000 – 35.000 €	1343	1451	1521	5,5
35.000 - 85.000 €	243	245	254	0,9
85.000 - 170.000 €	119	192	138	0,5
yli 170.000 €	167	304	219	0,8
YHTEENSÄ	17163	22656	27623	100

3.4 Varojen siirrot Suomen rajan yli

Kaikista rahanpesua koskevista ilmoituksista 64 prosentissa oli tapahtunut varojen siirto Suomen rajojen yli. Näistä tapauksista noin 80 prosentissa varat olivat siirtyneet Suomesta ulkomaille.

Taulukko 4. Rahanpesua koskevat ilmoitukset, joissa varoja on siirtynyt Suomeen tai Suomesta ulkomaille

VAROJEN SIIRROT	2007	2008	2009	2009 %
Varoja Suomeen	2852	3060	3438	19,1
Varoja Suomesta	8529	12875	14351	80,8
YHTEENSÄ	11381	15935	17969	100

3.5 Rahanpesuilmoituksiin sisältyvien luonnollisten ja oikeushenkilöiden lähtöalueet

Ilmoituksissa esiintyi yhteensä 140 eri kansalaisuutta. Näistä suomalaisia oli 29,6 %, venäläisiä 3,6 %, turkkilaisia 1,8 % sekä virolaisia 1,4 %.

Lähialueiden jälkeen merkittävimmät ulkomaalaisryhmät muodostivat Asiasta ja muualta Euroopasta lähtöisin olevat henkilöt. Tapauksissa, joissa varoja siirretään ulkomaille, varoja vastaanottavan henkilön kansalaisuus ei ole ilmoituksen tekijän tiedossa. Tästä johtuu kansalaisuudeltaan tuntemattomien henkilöiden suuri määrä.

Taulukko 5. Luonnollisten henkilöiden lähtöalueet

ALUE	2007	2008	2009	2009 %
Suomi	5172	5485	6691	29,6
Aasia	866	968	868	3,8
Muu Eurooppa	791	888	1278	5,6
Venäjä	727	836	824	3,6
Afrikka	538	659	916	4,0
Lähi-itä	186	408	927	4,1
Viro	211	348	316	1,4
Etelä- ja Pohjois-Amerikka	212	261	245	1,1
Australia ja Uusi-Seelanti	11	11	11	0,0
Kansalaisuudeton	7	7	17	0,1
Ei tiedossa	7661	8203	10610	46,7
YHTEENSÄ	16382	18074	22703	100

Epäilyttäviä liiketoimia koskevissa ilmoituksissa esiintyi 46 eri maahan rekisteröityä oikeushenkilöitä, joista 58,5 % oli suomalaisia. Seuraavaksi eniten ilmoituksissa mainittiin virolaisia, kroatialaisia sekä venäläisiä yrityksiä.

Taulukko 6. Oikeushenkilöt rekisteröintipaikan mukaan

ALUE	2007	2008	2009	2009 %
Suomi	731	1001	958	58,5
Muu Eurooppa	58	75	138	8,4
Viro	60	40	74	4,5
Aasia	8	33	13	0,8
Etelä- ja Pohjois-Amerikka	31	33	37	2,3
Venäjä	22	27	24	1,5
Lähi-itä	2	10	14	0,9
Afrikka	2	8	4	0,2
Australia ja Uusi-Seelanti	-	-	6	0,4
Ei tiedossa	191	621	368	22,5
YHTEENSÄ	1105	1848	1636	100

3.6 Liiketoimen tila rahapesuilmoitusta tehtäessä

Rahanpesulain mukaan ilmoitusvelvolliset voivat epäilyttäviä liiketoimia havaitessaan harkintansa mukaan käyttää seuraavia toimintavaihtoehtoja:

- keskeyttää liiketoimi lisäselvityksiä varten
- kieltäytyä liiketoimen suorittamisesta taikka
- suorittaa liiketoimi, jos liiketoimen keskeyttäminen tai siitä kieltäytyminen todennäköisesti vaikeuttaisi liiketoimen edunsaajan selville saamista.

Vuoden 2009 ilmoituksista lähes kaikissa liiketoimi oli suoritettu ilmoituksen tekohetkellä. Luvut noudattelivat aikaisempien vuosien tasoa.

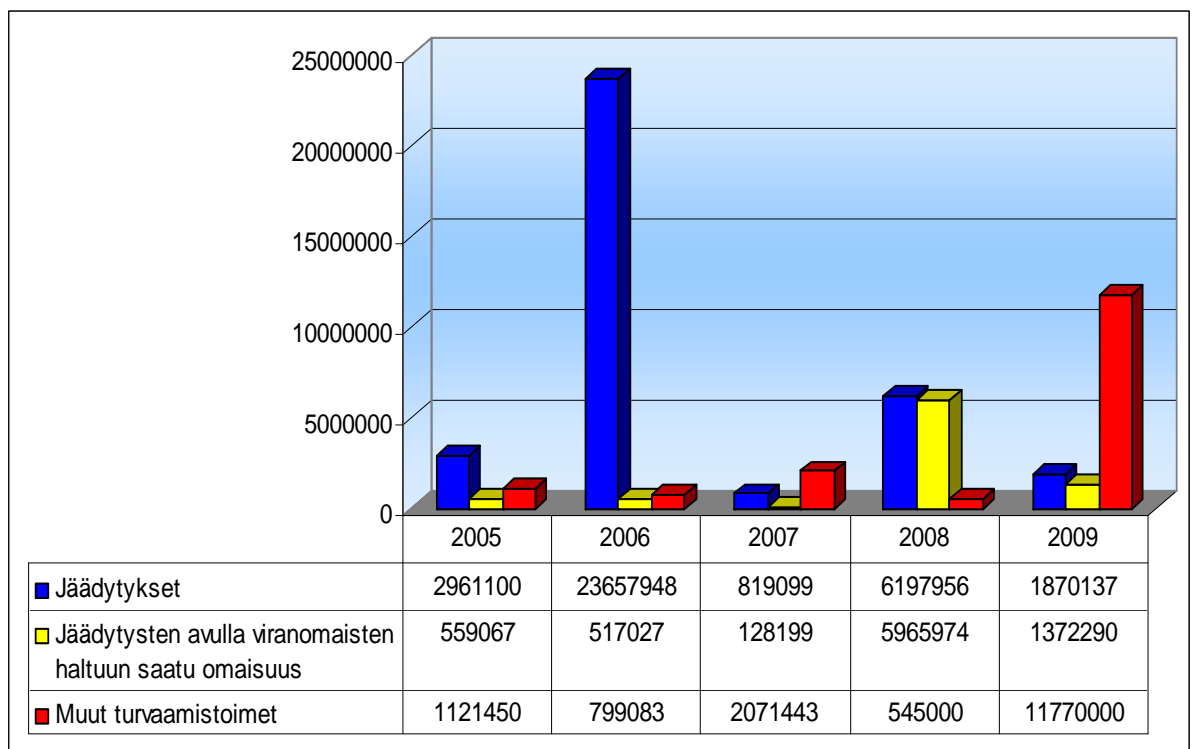
3.7 Määräykset liiketoimen keskeyttämisestä ja muut turvaamistoimet

Rahanpesun selvittelykeskuksella on rahanpesulain mukaan oikeus epäilyttävää liiketointa tutkiessaan antaa ilmoitusvelvolliselle määräys pidättä suoritamasta liiketointa enintään viiden arkipäivän ajaksi, mikäli määräys on tarpeen rahanpesun estämiseksi ja selvittämiseksi. Kyseinen toimenpide ei edellytä rikoksen syytä epäillä kynnyksen ylittymistä, vaan se on tarkoitettu edeltäväksi toimenpiteeksi turvaamistoimenpiteille. Keskeyttämismääräyksen avulla selvittelykeskuksen on mahdollista päästä nopeasti kiinni rikoshyötyyn ja estää sen siirtäminen viranomaisten ulottumattomiin.

Vuosien 1998 – 2009 välisenä aikana selvittelykeskus on tehnyt yhteensä 167 liiketoimen keskeyttämismääräystä, joiden arvo on ollut 47.778.362 euroa. Tästä määrästä on saatu viranomaisten haltuun omaisuutta 17.230.049 euron arvosta.

Toimintavuoden 2009 aikana selvittelykeskus antoi yhteensä 12 liiketoimen keskeyttämismääräystä, joiden yhteenlaskettu arvo oli 1.870.137 euroa. Niiden avulla saatiin rikoshyötyä viranomaisten haltuun yhteensä 1.372.290 euron arvosta. Esitutkintaa suorittaessaan selvittelykeskus voi luonnollisesti käyttää myös pakkokeinolakiin perustuvia turvaamistoimia. Näiden avulla yksikkö sai viranomaisten haltuun rikoshyötyä 11.770.000 euroa.

Kuva 4. Liiketointen keskeyttämismääräykset ja muut turvaamistoimet vuosina 2005 – 2009

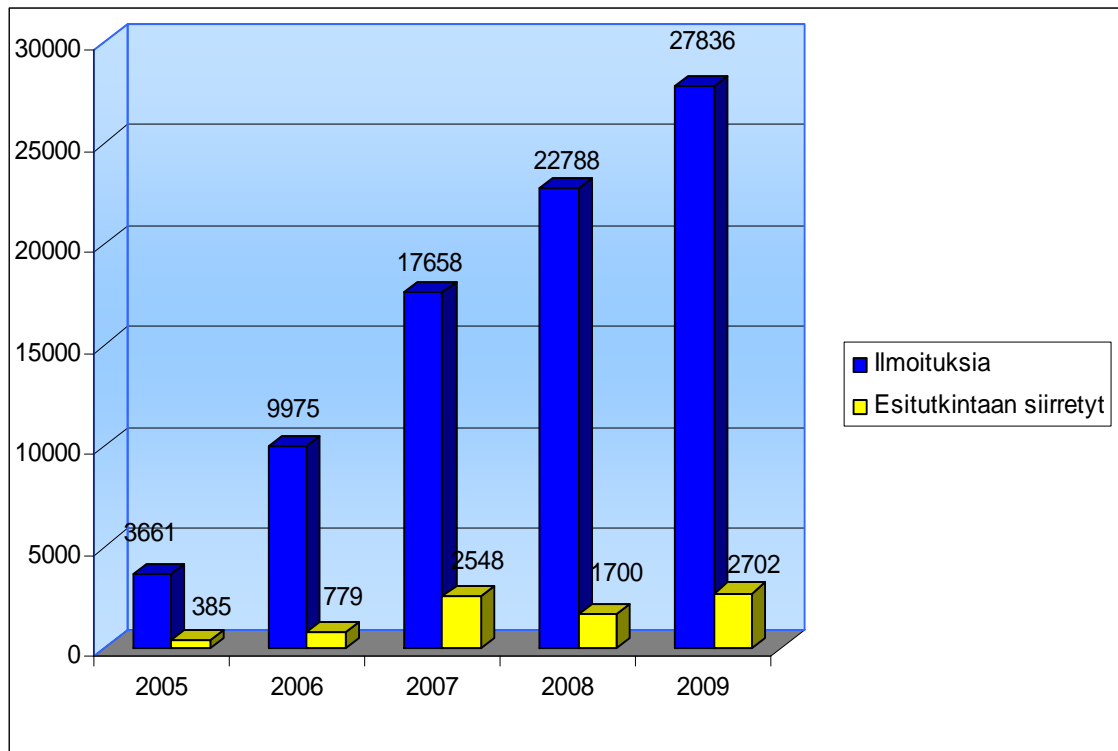
4 ESITUTKINTAAN SIIRRETYT ILMOITUKSET

4.1 Rikosilmoitusjärjestelmään kirjatut rikokset

Eräs tärkeimmistä rahanpesun selvittelykeskuksen toimintaa kuvaavista tunnusluvuista on esitutkintaan siirrettyjen ilmoitusten määrä. Pääsääntöisesti täällä tarkoitetaan sitä, että ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta on liitetty avoimena olevan rikosilmoituksen yhteydessä tutkittavaksi. Ilmoitus sisältää tällöin tyypillisimmässä tapauksessa tietoa jutun rahaliikenteestä ja omaisuudesta. Osa esitutkintaan siirretyistä ilmoituksista on puolestaan sellaisia, joissa selvittelykeskus tai jokin muu esitutkintaviranomainen käynnistää ilmoituksen perusteella uuden esitutkinnan.

Vuosien 1994 - 2009 aikana selvittelykeskus on siirtänyt esitutkintaan yhteensä 9443 epäilyttävää liiketoimintaa koskevaa ilmoitusta. Vuoden 2009 aikana tutkintaan siirrettiin 2702 ilmoitusta eli 9,7 prosenttia saapuneista ilmoituksista.

Kuva 5. Ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista ja esitutkintaan siirretyt ilmoitukset vuosina 2005 – 2009

Esitutkintaan siirretyistä epäilyttäviä liiketoimia koskevista ilmoituksista suurin osa liittyy talousrikoksiin ja seuraavaksi eniten huumausainerikoksiin. Rikosnimikkeellä rahanpesu ilmoituksia siirretään esitutkintaan vuosittain hyvin vaihtelevia määriä. Tämä johtuu osin siitä, että alkurikoksen (esimerkiksi velallisen epärehellisyys) tekijän itse suorittaman rahanpesun katsotaan sisältyvän päätekoon ja siitä ei rangaista erikseen. Vuonna 2009 esitutkintaan siirrettyjen ilmoitusten yleisimmät rikosnimikkeet olivat laittoman maahantulon järjestäminen (19,8 %), veropetos (12,8 %), huumausainerikos (10 %), velallisen epärehellisyys (6,0 %) sekä rahanpesu (5,9 %)

Taulukko 7. Esitutkintaan siirretyt epäilyttävät liiketoimet rikosnimikkeittäin vuosina 2007 – 2009

RIKOSNIMIKE	2007	2008	2009	2009 %
Rahanpesu	646	136	159	5,9
Talousrikos	1631	1018	1006	37,2
Huumausainerikos	172	146	269	10,0
Muu	99	400	1268	46,9
YHTEENSÄ	2548	1700	2702	100

Tarkasteltaessa kaikkia vuosina 1994 - 2009 esitutkintaan siirrettyjä ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista voidaan todeta, että tapauksista 53,8 % liittyi talousrikollisuuteen. Huumausainerikosten osuus esitutkintaan siirretyistä ilmoituksista oli noin 10 % ja rahanpesun rikosnimikkeellä esitutkintaan on siirretty noin 12,7 prosentissa esitutkintaan siirretyistä tapauksista.

Taulukko 8. Esitutkintaan siirretyt epäilyttävät liiketoimet rikosnimikkeittäin vuosina 1994 - 2009

RIKOSNIMIKE	LKM	%
Rahanpesu	1198	12,7
Talousrikos	5086	53,8
Huumausainerikos	956	10,2
Muu	2203	23,3
Yhteensä	9443	100

4.2 Esitutkintaan siirretyt ilmoitukset lääneittäin tai yksiköittäin vuonna 2007- 2009

Vuoden 2009 aikana 22,8 % esitutkintaan siirretyistä epäilyttävää liiketoimintaa koskevista ilmoituksista on siirretty keskusrikospoliisiin ja 49,4 % Etelä-Suomen läänin poliisipiireihin tutkittavaksi.

Taulukko 9. Esitutkintaan siirretyt ilmoitukset lääneittäin tai yksiköittäin vuosina 2007 - 2009

LÄÄNI / YKSIKKÖ	2007 kpl	2008 kpl	2009 kpl	2009 %
KRP	933	603	615	22,8
Etelä-Suomen lääni	1115	565	1335	49,4
Länsi-Suomen lääni	220	403	200	7,4
Tulli	106	119	271	10
Oulun lääni	2	9	35	1,3
Itä-Suomen lääni	-	1	1	0,0
Lapin lääni	1	-	-	-
Raja	8	-	134	5,0
Ulkomaat	163	-	111	4,1
YHTEENSÄ	2548	1700	2702	100

4.3 Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä

Rahanpesun selvittelykeskus on julkaissut "Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä" -nimisen tutkimuksen. Tähän on pyritty kokoamaan kaikki rahanpesua koskevat tuomiot ja menettämisseuraamukset vuodesta 1994 alkaen. Tutkimus päivitettiin vuoden 2007 aikana. Selvityksessä kiinnitetään huomiota rahanpesutapauksissa käytettyihin tyypillisiin menettelytapoihin, oikeuskäytännössä ilmenneisiin tulkintaongelmiin sekä rikoslainsäädännön muutoksiin. Lisäksi tutkimuksen lopuksi on selostettu lyhyesti kaikki tutkimuksessa käsitellyt rahanpesutuomiot. Suuri osa tutkimuksessa käsitellyistä tapauksista on sellaisia, joiden tutkinta on aloitettu ilman, että taustalla on ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta. Tutkimus löytyy osoitteesta: www.rahanpesu.fi.

5 TERRORISMIN RAHOITUKSEN TORJUNTA

5.1 Yleistä terrorismin rahoituksen torjunnasta

Syyskuun 2001 terrori-iskujen jälkeen kansainvälinen yhteistyö terrorismin torjunnassa on tiivistynyt merkittävästi. Keskeiseen asemaan torjuntatyössä on noussut terrorismin rahoituksen torjunta ja terroristien varojen poisotto.

Yhdistyneet Kansakunnat, Euroopan Unioni ja FATF ovat päättäneet useista terrorismin rahoituksen vastaisista toimista. Näiden organisaatioiden jäsenenä Suomi on pannut täytäntöön muun muassa YK:n kansainvälisen terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen vuodelta 1999. Lisäksi Euroopan Unionissa on tehty useita päätöksiä terrorismin rahoituksen torjumiseksi.

FATF on julkaissut 9 terrorismin rahoituksen vastaista erityissuositusta. Näiden pääasiallisena tavoitteena on saada valtiot sitoutumaan kansainvälisiin terrorismin rahoittamisen estämistä koskeviin sopimuksiin, terroristien varojen jäädytykseen ja konfiskointiin, terrorismin rahoittamiseen liittyvien epäilyjen raportointiin viranomaisille, kansainväliseen yhteistyöhön, maksujen tai arvon välittämisen luvanvaraistamiseen tai rekisteröintiin, maksuliikenteen läpinäkyvyyteen sekä sen estämiseen, ettei voittoa tuottamattomia organisaatioita käytetä terrorismin rahoittamisen peitteenä.

YK:n turvallisuusneuvoston asettamat finanssipakotteet ovat syyskuun 2001 terrori-iskujen jälkeen muuttaneet osittain luonnettaan ja nykyisin niiden avulla pyritään yhä selkeämmin terrorismin vastaisiin toimiin siten, että niitä kohdistetaan suoraan luonnollisiin henkilöihin, yhteisöihin ja ryhmiin, joiden epäillään rahoittavan terrorismia. Finanssipakotteet velvoittavat pakotteiden kohteena olevien tahojen varojen tai muiden taloudellisten resurssien jäädyttämiseen. YK:n turvallisuusneuvoston pakotepäätökset pannaan Euroopan yhteisössä täytäntöön Euroopan Unionin asetuksina, jotka ovat Suomessa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä.

Rikoslakiin lisättiin loppuvuodesta 2002 uusi terrorismirikoksia koskeva 34 a luku. Kyseisen luvun 5 §:n mukaan henkilö syyllistyy rangaistavaan tekoon, mikäli hän suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä aiotaan rahoittaa terroristisiksi teoiksi määriteltyjä tekoja.

5.2 Rahanpesun selvittelykeskuksen rooli terrorismin rahoituksen torjunnassa

Terrorismien rahoittamisen torjumiseksi nähtiin aiheelliseksi liittää rahanpesulakiin rahanpesun torjuntaa vastaava ilmoitusjärjestelmä. Tästä syystä rahanpesulain soveltamisala laajennettiin 1.6.2003 lukien kattamaan myös terrorismin rahoittamisen estäminen ja selvittäminen, koska sekä rahanpesussa ja terrorismin rahoituksessa on yhteneväiset tekotavat.

Rahanpesulain soveltamisalan laajentaminen tarkoitti, että ilmoitusvelvollisilla on terrorismin rahoitusta epäillessään samat velvoitteet kuin epäilyttävien liiketoimien yhteydessä eli tunnistaa asiakas, noudattaa huolellisuusvelvollisuutta sekä ilmoittaa epäilyttävistä tapauksista rahanpesun selvittelykeskukselle. Erona kuitenkin on, että rahanpesua epäiltäessä epäillään liiketoimeen sisältyvien varojen laillista alkuperää, kun taas terrorismin rahoittaminen voi tapahtua myös laillisesti hankituilla varoilla. Sanottu merkitsee sitä, että ilmoitusvelvolliset joutuvat yhä enenevässä määrin epäilyttävien liiketoimien yhteydessä pohtimaan myös liiketoimeen sisältyvien varojen kohdetta. Selvittelykeskuksen vastaanottamista epäilyttäviä liiketoimia koskevista ilmoituksista onkin havaittavissa, että liiketoimiin sisältyvien varojen kohteeseen ja määränpäähän on kiinnitetty aikaisempaa enemmän huomiota.

Selvittelykeskus on kirjannut YK:n pakotepäätöksissä ja Euroopan Unionin pakoteasetusten liitteissä mainittuja sekä kotimaisilta että ulkomaisilta viranomaisilta tulleita ilmoituksia henkilöistä, yhteisöistä tai ryhmistä, joilla voidaan mahdollisesti epäillä olevan kytköksiä terrorismin rahoitukseen 233 kappaletta vuonna 2006, 288 kappaletta vuonna 2007, 36 vuonna 2008 sekä 55 kappaletta vuonna 2009. Toistaiseksi selvittelykeskus ei ole löytänyt kyseisten tahojen ja Suomen välillä yhteyksiä.

5.3 Terrorismin rahoittamista koskevien ilmoitusten kansainväliset liitynnät

Rahanpesun selvittelykeskus on osallistunut aktiivisesti terrorismin rahoituksen torjuntaa käsitteleviin kansainvälisiin kokouksiin ja koulutukseen (Interpol, Europol, FATF). Selvittelykeskuksessa on koulutettu neljä henkilöä selvittämään ja tutkimaan oman toimen ohella terrorismin rahoitusta. Eri maiden rahanpesun selvittelykeskusten välillä on ollut laajaa yhteistoimintaa terrorismin rahoituksen torjumiseksi mm. Egmont -ryhmän puitteissa.

Rahanpesun selvittelykeskuksen aloitteesta järjestettiin syksyllä 2007 ensimmäinen Pohjoismaiden terrorismin rahoituksen selvittämisen ongelmiin painotunut yhteistyökokous rahanpesun selvittelykeskusten ja turvallisuuspoliisien edustajien kesken. Kokouksia on sen jälkeen pidetty säännöllisesti, viimeksi vuonna 2009 Tukholmassa.

Rahanpesun selvittelykeskus ja suojelupoliisin terrorismitorjuntayksikkö ovat jatkaneet tiivistä yhteistyötä. Vuonna 2009 toteutettiin yksiköiden välillä puolen vuoden virkamiesvaihto, joka tarkoitus toteuttaa uudelleen saatujen hyvien kokemusten vuoksi.